

การศึกษาปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของ การจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อ พัฒนาชนบท

อาคม จันทสุนทร

ปัญหาการวิจัย

การดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับสภาพการ
พัฒนาประเทศในปัจจุบันที่มุ่งให้มีการพัฒนาชนบทอย่างจริงจังและได้ผล การที่โรงเรียนได้ดำเนินการ
ให้เกิดการพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการทางการศึกษานั้น นับเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการ
พัฒนาประเทศและทำให้เกิดการพัฒนาการศึกษาไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นการดำเนินงานที่
สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งนโยบายในแผนพัฒนา
การศึกษาและนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับหน้าที่ของโรงเรียน
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ทำหน้าที่สามประการคือ การสอนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนตาม
หลักสูตร การให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาหรือผู้ที่ต้องการความรู้
บางอย่างเพิ่มเติม และการให้บริการแก่ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ แต่นโยบายดังกล่าวไม่ได้รับการ
เน้นย้ำอย่างต่อเนื่องในระยะที่ผ่านมา จนกระทั่งได้มีการดำเนินงานโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อ
พัฒนาชนบท (มพช.) ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติกิจกรรมในหน้าที่ดังกล่าว
ไว้ด้วย

การพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานให้บังเกิด
ผลอย่างจริงจัง ทั้งนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาไปได้เป็นอย่างดีด้วยเหตุผลสอง
ประการคือ

๑. โรงเรียนมัธยมศึกษากระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในเมืองและชนบท ทั้งในระดับจังหวัด
ระดับอำเภอและระดับตำบล และโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในจุดที่เป็นศูนย์กลางของ
ท้องถิ่นและมีความพร้อมทั้งในด้านสิ่งของ เครื่องใช้ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนนักเรียน
ครูและคณาจารย์ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างดี

๒. หลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เอื้ออำนวยที่จะ
ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะ

หลักการของหลักสูตรได้เน้นให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้และเป็นหลักสูตรที่จัดเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นทางด้านอาชีพและมุ่งให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งมีหลักการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระได้

แนวการจัดหลักสูตรซึ่งมีวิชาชีพควบคู่กับวิชาสามัญในโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษานั้นได้มีการทดลองจัดหลักสูตรของโรงเรียนให้กว้างขึ้นเรียกว่า โรงเรียนมัธยมแบบประสม ครั้งแรกที่โรงเรียนสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยมีวิชาชีพ และวิชาสามัญควบคู่กันไปให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนเพื่อจะได้ความรู้ทั้งเพื่อการศึกษาต่อและเพื่อประกอบอาชีพตามความต้องการได้ดีขึ้น โครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสมนี้ได้ขยายเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔ มีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น ๒๐ โรงเรียน เรียกว่า โรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๑ (คสม.๑) และระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ดำเนินการโครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสมแบบ ๒ (คสม.๒) กับโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอ จำนวน ๕๐ โรงเรียน มีวิชาชีพให้เลือกเรียนน้อยกว่าโรงเรียน คสม.๑ วิชาที่จัดให้เรียนมากกว่าโรงเรียนทั่วไปคือ วิชาชีพทางด้านเกษตรที่มุ่งการนำไปใช้จริงในชีวิตและให้เกี่ยวข้องกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยมีการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมกับชุมชนในโครงการเกษตรภายใต้การนิเทศซึ่งทำให้มีการตื่นตัวในชุมชน นักเรียนมีรายได้และประชาชนได้เรียนรู้แบบอย่างในการพัฒนาการเกษตรยิ่งขึ้น นับว่าโรงเรียน คสม.๒ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้เริ่มมีส่วนในการพัฒนาชุมชน

การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนต่อมาได้แก่ โครงการโรงเรียนมัธยมในชนบท (คมช.) ซึ่งดำเนินการในโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ จำนวน ๑๙๘ โรงเรียน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โครงการโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค กลุ่ม ๑ (คภม.๑) ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๒๒ จำนวน ๓๐ โรงเรียน และกลุ่ม ๒ (คภม.๒) ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ อีก ๕๐ โรงเรียน และโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาชุมชนในชนบทโดยเฉพาะซึ่งกรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จำนวน ๔ โรงเรียน และปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เพิ่มอีก ๕ โรงเรียน โครงการนี้ได้เปิดสอนวิชาชีพที่นักเรียนสามารถจะนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงที่บ้านและเป็นศูนย์กลางในการบริการชุมชนทั้งในทางวิชาการและวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจากการประเมินโครงการนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในโครงการได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทอย่างกว้างขวาง และโครงการนี้ได้สิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ และ ๒๕๒๔ ตามลำดับ

กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษาแห่งเอเชีย (ACEID) ได้ดำเนินการโครงการทดลองหลักสูตรมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท โดยให้หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๙ เป็นผู้ปฏิบัติการทดลองกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ๑๑ แห่งในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๑ เมื่อดำเนินการทดลองได้ผลดี จึงขยายเพิ่มขึ้นอีก ๖๐ โรงเรียน และเสร็จสิ้นโครงการในปี พ.ศ. ๒๕๒๕

การขยายตัวและปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อดำเนินการพัฒนาชุมชนและชนบทได้ก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับดังกล่าว ดังนั้นกรมสามัญศึกษาจึงจัดให้มีโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) ขึ้น โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ (มพช.๑) ดำเนินการระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๒๓ - ๒๕๒๗ มีโรงเรียนในโครงการ ๔๒ โรงเรียน จัดเป็นสามรุ่น ๆ ละ ๑๔ โรงเรียน และกลุ่มที่ ๒ (มพช.๒) มีโรงเรียนในโครงการจำนวน ๔๘๐ โรงเรียน จัดเป็นสี่รุ่น ๆ ละ ๑๒๐ โรงเรียน ดำเนินการระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๒๖ - ๒๕๓๐ โดยมีแนวคิดพื้นฐานในการจัดให้มีโครงการ มพช. เพื่อเพิ่มปริมาณการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา สร้างศรัทธา และความเชื่อถือของประชาชนต่อคุณภาพของโรงเรียนมัธยมในชนบท มีความพร้อมที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ขึ้น ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางทางวิชาการ วิชาชีพ และวัฒนธรรมแก่ชุมชน และให้โรงเรียนสามารถบริการแก่ชุมชนได้ ตามเป้าหมายของโครงการที่มุ่งให้โรงเรียนในโครงการสามารถจะช่วยพัฒนาชนบทในท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ และยังมีมุ่งสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียน และให้โรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนด้วย

โครงการ มพช. ดำเนินงานโดยใช้เงินกู้และเงินยืมจากธนาคารโลก สมทบกับเงินงบประมาณของประเทศในการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนที่จะช่วยให้มีการพัฒนาชุมชนได้ดี ซึ่งได้แก่ การจัดสร้างอาคาร การจัดผังและบริเวณการจัดหาอุปกรณ์และครุภัณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมดำเนินการ กรมสามัญศึกษาได้ให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มารับทราบแนวความคิดพื้นฐาน รวมทั้งมีการจัดให้ผู้บริหารบางคนไปศึกษาและดูงานต่างประเทศด้วย มีการฝึกอบรมบุคลากรของโรงเรียนเพื่อให้สามารถจัดโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบทให้ได้ผลเต็มที่ทั้งผู้บริหาร ครูสายปฏิบัติการ ครูสายสนับสนุนการสอน และครูผู้ประสานงานชุมชน รวมทั้งจัดให้ศึกษานิเทศก์ออกไปติดตามผลให้โรงเรียนได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ นับว่าโรงเรียนตามโครงการ มพช. เป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนอย่างจริงจัง และมีลักษณะรูปแบบที่กำหนดไว้เฉพาะตามที่กรมสามัญศึกษาจัดให้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและชนบทที่ผ่านมาจนถึงโครงการ มพช. ยังมีปัญหาหลายประการดังมีรายงานและผลการวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นปัญหาดังต่อไปนี้

๑. งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปยังทำอยู่น้อย
๒. การให้การศึกษแก่ประชาชนและการบริการชุมชน โรงเรียนยังทำได้น้อย
๓. การพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมในโครงการทดลองสองโครงการคือ โครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและโครงการทดลองปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพัฒนาชนบท แม้ว่าจะมีกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
๔. จากการประเมินในช่วงครึ่งโครงการของโครงการ มพช. ๑ ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียน มพช. รวมทั้งรายงานการติดตามประเมินผลของโรงเรียน มพช. ๒ ได้พบปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียน มพช. ดังนี้
  - ๔.๑ ยังมีบุคลากรของโรงเรียน มพช. ที่ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน มพช. และยังตระหนักในความสำคัญของบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนอยู่น้อย

๔.๒ การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนเป็นไปไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะขาดความพร้อมในด้านงบประมาณ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการพัฒนาชุมชนและวิชาชีพ

๔.๓ ผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของครูผู้บริหารโรงเรียนและผู้นำชุมชนยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง รวมทั้งยังไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการในหลายด้าน

๔.๔ ครูผู้ได้รับการฝึกอบรม ทั้งครูที่เป็นผู้สอนวิชาชีพ ครูในสายสนับสนุนการสอน ผู้ประสานงานชุมชน ยังปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ประชาชนและการบริการชุมชนอยู่ในจำนวนค่อนข้างน้อย แต่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนตามหลักสูตรได้ผลอย่างมาก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีความพร้อมและความเหมาะสมในหลายประการที่จะดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้ได้ผลเป็นอย่างดี แต่การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผ่านมานั้น การพัฒนาชุมชนของโรงเรียนยังมีปัญหาและไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร แม้แต่ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทโดยตรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาแนวทางหรือหลักการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติของโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่ รวมทั้งในการวางแผนและจัดระบบการดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องนี้ให้ได้ผลดีต่อไปด้วย

การกำหนดแนวทางและหลักการในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน นั่นคือ การจัดระบบของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนในสามด้านคือ การจัดการเรียนการสอนนักเรียนตามหลักสูตรด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน และด้านบริการชุมชน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนโดยตรง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยที่มุ่งจะตอบปัญหาการวิจัยต่อไปนี้

๑. ปัจจัยในโรงเรียนปัจจัยใดบ้าง ซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบททั้งสามด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียน ด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน และด้านบริการชุมชน

๒. ปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบททั้งสามด้านมีลำดับความสำคัญอย่างไร

๓. เพราะเหตุใดปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทจึงมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบท

๒. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท สำหรับใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. เพื่อศึกษาเหตุผลที่ปัจจัยซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยโดยมีปัจจัยในโรงเรียนเป็นตัวแปรต้น ๑๒ ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน เจตคติของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน วุฒิของครู เจตคติของครูต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน อัตราครูต่อนักเรียน จำนวนปีที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน เจตคติของผู้บริหารต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน จำนวนปีที่โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการ มพช. บรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน และการจัดแผนการเรียนวิชาชีพ และมีความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบทสามด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียน การให้การศึกษาแก่ประชาชน และการบริการชุมชน เป็นตัวแปรตาม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือโรงเรียนมัธยมซึ่งอยู่ในโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) ซึ่งเลือกจากประชากรคือโรงเรียนในโครงการ มพช.๑ และโครงการ มพช.๒ รุ่น ๑ และรุ่น ๒ ในภาคเหนือจำนวน ๙๒ โรงเรียน โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่หนึ่ง เลือกเขตการศึกษาจากภาคภูมิศาสตร์ทั้งสองภาค ภาคละหนึ่งเขตการศึกษา ซึ่งในภาคเหนือเลือกได้เขตการศึกษา ๗ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลือกได้เขตการศึกษา ๑๑ ขั้นตอนที่สองเลือกโรงเรียนในโครงการมพช.ทุกโรงเรียนในเขตการศึกษาทั้งสองเขตการศึกษา ได้โรงเรียนในเขตการศึกษา ๗ จำนวน ๕๖ โรงเรียน และโรงเรียนในเขตการศึกษา ๑๑ จำนวน ๓๖ โรงเรียน รวมโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๙๒ โรงเรียน

ในการวิจัยนี้ได้เก็บและรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลในเชิงปริมาณและข้อมูลในเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณได้เก็บจากโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๙๒ โรงเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่งคน ครูจำนวนหกคน และนักเรียนจำนวนหกคน โดยจัดส่งแบบวัด ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยไปยังโรงเรียนทางไปรษณีย์ และโรงเรียนตอบแบบวัดส่งกลับคืนมาให้ ซึ่งได้ข้อมูลกลับคืนมาร้อยละ ๘๙.๑๓ ของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สำหรับการศึกษาในเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ไปศึกษาด้วยตนเองที่โรงเรียนบางโรงเรียน ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๔ โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน และประชาชน สังเกตสภาพและผลงาน

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และให้ครูตอบแบบสอบถามความเห็นชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับเหตุผลที่ปัจจัย ในโรงเรียนเป็นตัวชี้บังการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของโรงเรียน

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัด ๔ แบบวัด มีแบบวัดที่ ๑ ถึงแบบวัดที่ ๓ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ และแบบวัดที่ ๔ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ มีลักษณะโดยสังเขปคือ

แบบวัดที่ ๑ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เป็นเครื่องมือวัดข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารและสภาพของโรงเรียนซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรต้นคือ จำนวนปีที่เป็นผู้บริหาร วุฒิครู อัตราครูต่อนักเรียนและขนาดของโรงเรียน รวมทั้งสอบถามสภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวกของโรงเรียน และเจตคติของผู้บริหารต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน

แบบวัดที่ ๒ แบบสอบถามครู เป็นเครื่องมือวัดเกี่ยวกับตัวแปรต้นในเรื่องบรรยากาศในการบริหารงานของโรงเรียน เจตคติของครูต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และวัดตัวแปรตามในเรื่องความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน และการบริการชุมชน

แบบวัดที่ ๓ แบบสอบถามนักเรียน เป็นเครื่องมือวัดเกี่ยวกับตัวแปรต้นในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน และเจตคติของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และวัดตัวแปรตามในเรื่องความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียน

แบบวัดที่ ๔ ประกอบด้วยสองแบบย่อยคือ แบบวัดที่ ๔ ก. เป็นแบบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และเหตุผลที่ปัจจัย ในโรงเรียนมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และแบบวัดที่ ๔ ข. เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์และสังเกตเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนที่ผู้วิจัยไปศึกษาด้วยตนเองที่โรงเรียน

ผลการวิจัย

การศึกษาหาปัจจัยในโรงเรียนซึ่งเป็นตัวชี้บังความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ในด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียนตามหลักสูตร การให้การศึกษาแก่ประชาชน และด้านการบริการชุมชนนั้น มีปัจจัย เจตคติของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน เจตคติของครูต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน สภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวกของโรงเรียน จำนวนปีที่โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการ มพช. และบรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน

เมื่อแยกพิจารณาลำดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนมัธยมแต่ละด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยแล้วนั้นสรุปได้ดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนนักเรียนตามหลักสูตร ได้แก่ปัจจัย เจตคติของครูต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน เจตคติของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน และสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

๒. การให้การศึกษาแก่ประชาชน ได้แก่ปัจจัย จำนวนปีที่โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการ มพช. และบรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน

๓. การบริการชุมชน ได้แก่ ปัจจัย สภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และบรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน

เหตุผลที่ปัจจัยซึ่งเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนนั้น ในด้านเจตคติของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีเหตุผลคือ เจตคติที่ดีของนักเรียนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกโน้มเอียงในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนใจ ร่วมมือและรับผิดชอบ เจตคติที่ดีของครูทำให้ครูมีความรู้สึกโน้มเอียงในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ เต็มใจเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน สภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่มีเพียงพอและสะดวก ทำให้การจัดกิจกรรมมีความคล่องตัว รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และทำได้ในขอบเขตที่กว้างขวาง จำนวนปีที่โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการ มพช. มากขึ้น ทำให้บุคคลในโรงเรียนมีประสบการณ์ แนวทาง ทิศทาง และเข้าใจปัญหาในการจัดกิจกรรมได้ดีขึ้น และบรรยากาศการบริหารงานที่ดีของโรงเรียนมีผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชวัญและความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นอย่างดี